

2015. novemberi mérnök évfordulók, emléknapok

1. – 110 éve született Weltner Margit vegyész

Budapesten született Weltner Margit (1905-1981) ipari vegyész, a kémiai tudományok doktora. 1935-1950 között a Fővárosi Gázműveknél, 1950-1961 között a Nehézipari Kutatóintézetben, 1961-63-ban a Hőtechnikai Kutatóintézetben, később a Villamosenergia Ipari Kutatóintézetben dolgozott tudományos főmunkatársként. A szén, koks- és gázvizsgálatok terén fejtett ki tudományos tevékenységet.

5. – 100 éve született Gruber József mérnök

Korompán született Gruber József (1915-1972) gépészmérnök, egyetemi tanár. A Műegyetemen tanított, 1951-től az áramlási tanszék vezetője is volt. Ezzel párhuzamosan betöltötte a gépészmérnöki kar dékáni (1953–55), majd az egyetem rektori tisztét (1961–63) is. Az MTA áramlás-technikai tanszéki munkaközösségének vezetője volt annak megszervezésétől kezdve. Rendszeres kutatómunkát indított meg a radiális átömlésű járókerekek elméletének létrehozásának céljából. Az álló és forgó lapátrácsok közötti áramlás korszerű matematikai eszközökkel történő leírása az ő nevéhez fűződik, ezen elméletét kiterjesztette az összenyomható közegekre is. Vizsgálatsorozata, melyet az efféle járókerekek lapátjain kialakuló határréteg megismerésének érdekében indított, nemzetközi érdeklődést és elismerést váltott ki.

6. – Projektmenedzsment világnapja

A szakmai, civil projektmenedzsment-szervezetek kezdeményezésére 2005 óta minden év november első csütörtökén tartják a projektmenedzsment világnapját, ahol a cél a szakma elismertségének, ismertségének növelése, ami helyi események, előadások, díjátadások szervezésével a különböző szervezetek, szövetségek összefogásával valósul meg.

8. – 70 éves Neumann János “korszakalkotó” programja

Neumann János 1945. 11. 08-án kelt “*Memorandum on the Program of the High-Speed Computer*” (Emlékeztető a nagysebességű számítógép kifejlesztésének programjáról) című előterjesztésében a számítógép építésén messze túlmutató programot kezdeményezett, modern számítógépek kifejlesztésére.

9. – 140 éve született Moskovits Miklós mérnök

Nagyváradon született Moskovits Miklós (1875-1963) vegyészmérnök. Szabadalmat kapott a benzinmotorok alkoholtartalmú üzemanyagának (benzin, alkohol, aceton elegy) gyártására, még mielőtt az abszolút alkohol francia eljárást Magyarország megszerezte volna. Megteremtette az első hazai oldószergyárat, mely részére részben saját szabadalmi alapján butanol-acetongyárat létesített. Önálló növényvédőszer-gyárat is alapított, melynek gyártmányait a hazai mezőgazdaságban bevezette.

10. – 120 éve született Öveges József fizikus

A Zala megyei Pákán született Öveges József (1895-1979) fizikusprofesszor, a fizikai kísérletek népszerűsítője. Több mint harminc könyvet írt, igazi népszerűségét azonban közkedvelt rádiós és televíziós sorozatainak köszönhette.

12. – 80 éve született Angeli Imre mérnök

Kapuváron született Angeli Imre (1935-1989) mérnök, tanár, helytörténeti kutató, aki a Péti Nitrogénműveknél dolgozott. Helytörténet- és üzemtörténettel foglalkozott. Kutatta Pétfürdő történetét, több dolgozatban örökítette meg a település életét. Megírta a Nitrogénművek 1987-ig szóló krónikáját, összeállította az üzemtörténet bibliográfiáját.

12. – Minőségügyi világnap

Az Európai Minőségügyi Szervezet (EOQ) 1988-ban hirdette meg a minőségügyi világnapot, melyhez a magyar kormány 1992-ben csatlakozott. EOQ e felhívással a minőség iránti elkötelezettség fontosságára kívánta felhívni a figyelmet. A minőségbiztosítási rendszerek megléte ma már világszerte az egyik legfontosabb versenyképességi tényező. A minőség magába foglalja a termékek és ennek biztosítása érdekében a gyártási technológiák, ill. a folyamatok dokumentált, azonos színvonalú biztosítását. 1989 óta november hónap második csütörtökén világszerte különféle rendezvényekkel ünneplik e világnapot. Európában az Európai Minőségügyi Szervezet (EOQ) vállalta a szakmai koordinációt.

13. – 140 éve született Klebelsberg Kuno akadémikus

1875-ben Magyarpécskán e napon született Klebelsberg Kuno akadémikus. Vallás- és közoktatásügyi minisztersége alatt végzett munkája tette híressé. Kiemelkedő részesedést (10,5 %) tudott biztosítani az állami költségvetésből kulturális és oktatási célokra: ennek keretében ötezer népiskola építését szervezte meg, megreformálták a polgári iskolát és lerakták a szegedi egyetem alapjait.

17. – 90 éve született Bárdossy György geológus

1925-ben e napon, Szombathelyen született Bárdossy György geológus, Széchenyi-díjas akadémikus. Fő kutatási területei az ásványinyersanyag-kutatás, a geokémia, a geomatematika és a radioaktív hulladékok elhelyezése. 2000-óta tagja az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) Tudományos Tanácsának.

20. – 80 éve született Makovecz Imre építész

Nagykapornakon született Makovecz Imre (1935-2011) Kossuth-díjas építész, az organikus építészet jeles képviselője, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) alapítója, örökös tiszteleti elnöke. Fő műve az 1992-es sevillai világkiállítás magyar pavilonja. Erről így írt honlapján: *"A pavilon tengelye észak déli irányú. Belül két fal feszül az épület átlójára. A párhuzamos falak egymástól három méter távolságra állnak. A falakra ül fel az épület hét tornya (...) A falakból - hol halkabban, hol hangosabban - beszéd hangjai szűrődnek ki. A látogató közöttük sétálva - elvonatkoztatva a felette levő hét toronytól - úgy érzi, egy élő faltestben halad, amely magát Magyarországot jelképezi."* Makovecz Imre száznál több különböző funkciójú, jellegzetes épületet alkotott. A fát nem díszítőelemként, hanem szerkezetként használta, művei környezetükbe illenek, emberbarát, természetes anyagok felhasználásával készültek. Szerinte az épületnek úgy kell kinéznie, mintha az alja a földből nőtt volna ki és a teteje az égből esett volna le rá. Több mint tíz évig dolgozott a Pázmány Péter Katolikus Egyetem piliscsabai épületegyüttesén, jellegzetes stílusjegyeit hordozza újabb munkái közül a makói Hagymaház és az egri uszoda.

21. - Televízió világnapja

1996 óta november 21-én tartják a World Television Day-t, a televízió világnapját. Legfőbb célja, hogy a

televíziós társaságok olyan témákat állítsanak középpontba, mint a béke, az együttműködés és a fejlődés.

23. – 250 éve született Kühnel Pál építész

Sopronban született Kühnel Pál (1765-1824) építész, aki 1821-22. között készítette az esztergomi bazilika és a prímási palota terveit. Hatalmas együttest álmódott a római Szent Péter tér nyomán, tervében a hegyet 8-10 méterrel legyalultatta, a több mint 200 méteres teret a dombtetőn a bazilika kupolás épülete zárta le a csatlakozó szárnyakkal. Oldalra került az érseki palota és a szeminárium, míg alul félkörben a kanonokházak határolták.

30. – 120 éve született Zakariás János mérnök

Brassóban született Zakariás János (1895-1967) gépészmérnök, postaműszaki tanácsos. Meghatározó szerepet vállalt a magyar rádió műszaki felépítésében, az első csepeli adóberendezés, majd a Lakihegyi adó építésében.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2015-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László